RETTENS DOM (Femte Afdeling)

12. juli 2001 *

I sag T-2/99,

T. Port GmbH & Co. KG, Hamburg (Tyskland), ved advokat G. Meier,

sagsøger,

mod

Rådet for Den Europæiske Union ved S. Marquardt og J.-P. Hix, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af:

Den Franske Republik, ved K. Rispal-Bellanger, C. Vasak, S. Seam og F. Million, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

* Processprog: tysk.

og

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K.-D. Borchardt, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenienter,

angående en påstand om erstatning for det tab, som sagsøgeren har lidt ved, at Rådet inden for rammerne af forordning (EØF) nr. 404/93 af 13. februar 1993 om den fælles markedsordning for bananer (EFT L 47, s. 1) har indført bestemmelser, som angiveligt er i strid med artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Lindh, og dommerne R. García-Valdecasas og J.D. Cooke,

justitssekretær: fuldmægtig G. Herzig,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 3. oktober 2000,

afsagt følgende

Dom

Relevante retsregler

1 Rådets forordning (EØF) nr. 404/93 af 13. februar 1993 om den fælles markedsordning for bananer (EFT L 47, s. 1) har i afsnit IV erstattet de forskellige nationale ordninger med en fælles ordning for samhandel med tredjelande.

2 Forordningens artikel 15, som er blevet til artikel 15a efter udstedelsen af Rådets forordning (EF) nr. 3290/94 af 22. december 1994 om de tilpasninger og overgangsforanstaltninger, der er nødvendige i landbrugssektoren for gennemførelsen af de aftaler, som er indgået under de multilaterale handelsforhandlinger i Uruguay-rundens regi (EFT L 349, s. 105), indeholdt bl.a. en sondring mellem:

— »traditionel indførsel fra AVS-stater [i Afrika, Caribien og Stillehavet (AVS)]«, som svarede til de mængde bananer, der blev udført fra hver AVS-stat, der traditionelt udfører bananer til fællesskabet, således som fastsat i bilaget til forordning nr. 404/93 (herefter »traditionelle AVS-bananer«)

— »ikke traditionel indførsel fra AVS-stater«, der svarede til den mængde bananer, der udførtes fra AVS-stater, og som overskred de mængder, der var fastsat for traditionelle AVS-bananer (herefter »ikke-traditionelle AVS bananer«)

— »indførsel fra andre tredjelande end AVS-stater«, som svarede til den mængde bananer, der udførtes fra andre tredjelande (herefter »tredjelandsbananer«).

3 I bilaget til forordning nr. 404/93 var de traditionelle mængder AVS-bananer fastsat for hver af de pågældende stater og androg i alt 857 700 tons (nettovægt). Efter den fjerde Lomékonvention blev disse mængder anset for at svare til det bedste resultat, som hver af disse stater opnåede for udførslerne til Fællesskabet før 1991.

4 Artikel 18, stk. 1, i forordning nr. 404/93, som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 3290/94 af 22. december 1994, bestemte, at der åbnedes et toldkontingent på 2,1 mio. tons (nettovægt) for 1994 og på 2,2 mio. tons (nettovægt) for de følgende år for tredjelandsbananer og ikke-traditionelle AVS-bananer. Inden for rammerne af dette kontingent var indførsler af tredjelandsbananer pålagt en told på 75 ECU pr. ton og indførsler af ikke-traditionelle AVS-bananer en nultold. De ikke-traditionelle AVS-bananer, der blev indført ud over dette kontingent, var pålagt told efter den fælles toldtarif, nedsat med 100 ECU.

5 De traditionelle AVS-bananer var helt fritaget for told.

6 I artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 404/93 fordeltes toldkontingentet, der blev åbnet med 66,5% til erhvervsdrivende, der havde markedsført tredjelandsbananer og/eller ikke-traditionelle AVS-bananer (kategori A), 30% til erhvervsdrivende, der havde markedsført EF-bananer og/eller traditionelle AVS-bananer (kategori B), og 3,5% til erhvervsdrivende, der var etableret i Fællesskabet, og som siden 1992 var begyndt at markedsføre andre bananer end EF- og/eller traditionelle AVS-bananer (kategori C).

7 Artikel 19, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 404/93 var affattet således:

»På baggrund af beregninger, der foretages særskilt for hver af de kategorier erhvervsdrivende, som er nævnt i stk. 1 [...], vil hver enkelt erhvervsdrivende få udstedt importlicens på grundlag af de gennemsnitlig mængde bananer, som han har solgt i de seneste tre år, for hvilke der foreligger oplysninger.«

8 Den 10. juni 1993 vedtog Kommissionen forordning (EØF) nr. 1442/93 om gennemførelsesbestemmelser for Fællesskabets importordning for bananer (EFT L 142 s. 6).

9 Denne importordning har været genstand for en tvistbilæggelsesprocedure inden for rammerne af verdenshandelsorganisationen (WTO), efter at nogle tredjelande havde indgivet klager.

10 Denne procedure gav anledning til beretninger fra WTO's panel af 22. maj 1997 og til en beretning af 9. september 1997 fra WTO's Stående Appelinstans, som

blev vedtaget af Instansen til Bilæggelse af Tvister ved afgørelse af 25. september 1997. Ved denne afgørelse erklærede Instansen til Bilæggelse af Tvister flere aspekter af Fællesskabets importordning for bananer for uforenelige med WTO's regler.

11 Efter denne afgørelse vedtog Rådet den 20. juli 1998 forordning (EF) nr. 1637/98 om ændring af forordning nr. 404/93 (EFT L 210, s. 28). Ved forordning nr. 1637/98 blev bl.a. bilaget til forordning nr. 404/93 erstattet af et nyt bilag, som på ny fastsatte den samlede mængde traditionelle AVS-bananer til 857 700 tons, men som ikke længere fordelte denne mængde mellem de berørte AVS-stater.

12 Efter begæring fra et af de klagende tredjelande undersøgte WTO's panel, om forordning nr. 1637/98 var forenelig med WTO's regler, og afgav en beretning den 12. april 1999. I denne beretning udtalte panelet bl.a., kort sammenfattet, at Fællesskabet ikke kunne bemyndige nogle AVS-stater, der var traditionelle leverandører, til at overskride det højeste tal for deres individuelle udførsler fra før 1991 inden for den samlede mængde på 857 700 tons, der blev tildelt samtlige disse stater.

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

13 Sagsøgeren er en frugtimporterende virksomhed med hjemsted i Tyskland, som i en årrække har forhandlet bananer fra tredjelande. Sagsøgeren var erhvervsdrivende i kategori A. Sagsøgeren har anført, at virksomheden har måttet erhverve importlicencer hos andre erhvervsdrivende og betale importafgifter for at kunne forhandle bananer fra Columbia og Costa Rica i Tyskland.

14 Ved stævning registreret på Rettens Justitskontor den 4. januar 1999 har sagsøgeren anlagt nærværende erstatningssøgsmål. Sagsøgeren har bl.a. påberåbt sig tilsidesættelse af en række bestemmelser i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel (GATT) 1994, således som den fremgår af bilag 1 A til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen (herefter »WTO-overenskomsten«), som er godkendt ved Rådets afgørelse 94/800/EF af 22. december 1994 om indgåelse på Det Europæiske Fællesskabs vegne af de aftaler, der er resultatet af de multilaterale forhandlinger i Uruguay-rundens regi (1986 -1994), for så vidt angår de områder, der hører under Fællesskabets kompetence (EFT L 336 s. 1).

15 Ved kendelse af 10. september 1999 har formanden for Rettens Femte Afdeling tilladt Kommissionen og Den Franske Republik at intervenere til støtte for Rådets påstande i nærværende sag. Intervenienterne har afgivet indlæg henholdsvis den 18. oktober og den 2. november 1999.

16 I dommen af 23. november 1999 i sag C-149/96, Portugal mod Rådet (Sml. I, s. 8395, præmis 47), fastslog Domstolen følgende:

»[Samtlige de aftaler, der findes i bilag 1-4 til WTO-overenskomsten, udgør] efter deres art og opbygning ikke [...] regler, hvis overholdelse i fællesskabsinstitutionernes retsakter er genstand for efterprøvelse ved Domstolen.«

17 Ved skrivelse af 16. december 1999 er parterne blevet opfordret til at afgive indlæg om de eventuelle konsekvenser af denne dom. Kommissionen, sagsøgeren, Den Franske Republik og Rådet har afgivet indlæg henholdsvis den 6., 10., 18. og 19. januar 2000.

18 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Afdeling) dels besluttet at indlede den mundtlige forhandling, og dels som led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse i henhold til procesreglements artikel 64 at anmode sagsøgeren om at besvare nogle spørgsmål. Sagsøgeren er navnlig blevet opfordret til at præcisere, om selskabet frafaldt sine argumenter om den angivelige direkte virkning af GATT-reglerne af 1994, og til at give visse forklaringer mundtligt under retsmødet. Den 2. august 2000 besvarede sagsøgeren de spørgsmål, som selskabet var blevet anmodet om at besvare skriftligt.

19 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål under det offentlige retsmøde den 3. oktober 2000.

Parternes påstande

20 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Principalt:

— Rådet tilpligtes at erstatte det tab, som sagsøgeren har lidt ved at have måttet købe importlicencer fra erhvervsdrivende i kategori A, B og C, for at kunne markedsføre bananer fra Columbia og Costa Rica i Tyskland.

— Rådet tilpligtes at erstatte det tab, som sagsøgeren har lidt siden den 21. december 1996 ved at have måttet betale importtold for bananer

fra Columbia og Costa Rica, som sagsøgeren har markedsført i Tyskland.

— Rådet tilpligtes at erstatte det tab, som sagsøgeren har lidt siden den 21. januar 1996 ved at have måttet betale »procesrenter« på 324 294 tyske mark (DEM).

— Sagsøgerens erstatningskrav forrentes med 4% fra datoen for sagens anlæg.

— Rådet tilpligtes at betale sagens omkostninger.

— Subsidiært, Rådet tilpligtes at erstatte de ovennævnte tab fra den 8. september 1997.

— Mere subsidiært, Rådet tilpligtes at erstatte de ovennævnte tab fra den 25. september 1997.

21 I replikken har sagsøgeren erklæret, at datoen den 21. december 1996, som nævnes i andet afsnit af den principale påstand, skyldes en skrivefejl, og at den skal erstattes med datoen den 21. januar 1996.

22 Sagsøgeren har ligeledes ændret det tredje punkt i den principale påstand således:

— Rådet tilpligtes at erstatte det tab, som sagsøgeren har lidt siden den 21. januar 1996 ved at have måtte betale bankrenter for erhvervelse af importlicencer og ved betaling af importafgifter.

23 Endelig har sagsøgeren erklæret, at selskabet frafalder det fjerde punkt i den principale påstand.

24 Med hensyn til den subsidiære og mere subsidiære påstand har sagsøgeren under retsmødet erklæret, at de deri nævnte datoer erstattes med datoen den 1. januar 1999.

25 Sagsøgeren har under retsmødet også med hensyn til det andet punkt i den principale påstand erklæret, at den dato, der skal tages i betragtning, var datoen den 21. december 1996.

26 Rådet har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

27 I duplikken har Rådet desuden nedlagt følgende påstande:

— Ændringerne i de forskellige punkter i påstandene afvises.

— Under alle omstændigheder tilpligtes sagsøgeren at betale omkostningerne i forbindelse med det fjerde punkt i den principale påstand.

28 Kommissionen og Den Franske Republik har nedlagt påstand om, at Rådet frifindes.

Spørgsmålet, om ændringerne i nogle punkter i påstandene kan antages til realitetsbehandling

Parternes argumenter

29 Rådet har gjort gældende, at artikel 44, stk. 1, i Rettens procesreglement bestemmer, at stævningen skal indeholde sagsøgerens påstande, og at senere ændringer af disse må afvises, undtagen hvis der er fremkommet faktiske eller retlige omstændigheder under retsforhandlingerne. Sådanne omstændigheder foreligger imidlertid ikke her.

30 Med hensyn til det tredje punkt i den principale påstand har Rådet anført, at begrebet »procesrenter« er fundamentalt forskelligt fra begrebet »bankrenter«.

31 Med hensyn til ændringen i den subsidiære og mere subsidiære påstand af datoerne den 8. og 25. september 1997 har Rådet erklæret, at denne ændring må afvises.

32 Hvad angår kravet i den principale påstands tredje punkt har sagsøgeren under retsmødet anført, at stævningens punkt 3, litra c), og dens bilag 4 klart viser, at sagsøgeren ønsker at opnå godtgørelse af bankrenter.

33 Vedrørende den omstændighed, at datoerne den 8. og den 25. september 1997 i den subsidiære og mere subsidiære påstand erstattes med datoen den 1. januar 1999, har sagsøgeren under retsmødet forklaret, at denne ændring er blevet nødvendiggjort af afsigelsen af den nævnte dom i sagen Portugal mod Rådet. Sagsøgeren har nærmere henvist til den undtagelse fra den manglende direkte virkning af GATT-reglerne af 1994, som er indført ved denne dom (jf. nedenfor, præmis 46).

Rettens bemærkninger

34 Det bemærkes, at i henhold til procesreglementets artikel 44, stk. 1, har sagsøgeren pligt til at fastlægge søgsmålets genstand og at fremstille søgsmålsgrundene i stævningen. Selv om samme reglements artikel 48, stk. 2, åbner mulighed for under visse omstændigheder at fremsætte nye anbringender under sagen, kan denne bestemmelse i intet tilfælde fortolkes således, at den skulle åbne

mulighed for, at sagsøgeren kan fremsætte nye påstande for Retten og således ændre sagens genstand (Domstolens domme af 25. september 1979, sag 232/78, Kommissionen mod Frankrig, Sml. s. 2729, præmis 3, og Rettens dom af 18. september 1992, sag T-28/90, Asia Motor France m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2285, præmis 43).

35 Med hensyn til det andet punkt i den principale påstand bemærkes, at sagsøgeren under retsmødet har ændret opfattelse og erklæret, at den dato, der skal tages i betragtning, var den 21. december 1996. Følgelig må det fastslås, hvor uheldigt det end er, at sagsøgeren gentagne gange har ændret opfattelse, at det ikke er fornødent, at Retten udtaler sig om ændringen af dette punkt i påstandene i replikken.

36 Med hensyn til ændringen af det tredje punkt i principale påstand bemærkes, at det er klart, at den blot er en rettelse af en formuleringsfejl, der kan sidestilles med en materiel fejl. Som sagsøgeren har nævnt under retsmødet, henvises der faktisk til betaling af bankrenter, og ikke procesrenter, i stævningens begrundelse samt i dokumentationen i bilagene til denne for at bevise det pågældende tabs eksistens og størrelse. Derfor bemærkes, at uanset at den manglende opmærksomhed ved affattelsen af dette punkt i påstandene må beklages, kan ændringen deraf under sagens behandling ikke opfattes som nedlæggelse af nye påstande som omhandlet i det nævnte retspraksis.

37 Sagsøgerens begæring om, at datoerne henholdsvis den 8. og den 25. september 1997 erstattes af datoen den 1. januar 1999 i den subsidiære og mere subsidiære påstand, må derimod afvises. Denne ændring ville nemlig, da den kun begrundes med et nyt anbringende, som selv må afvises (jf. nedenfor, præmis 54-58), have til følge, at der blev nedlagt nye påstande for Retten, og at sagens genstand således blev ændret.

Realiteten

38 Det bemærkes, at Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold i medfør af EF-traktatens artikel 215, stk. 2 (nu artikel 288, stk. 2, EF), efter fast retspraksis forudsætter opfyldelse af en række betingelser vedrørende retsstridigheden af den adfærd, som institutionerne hævdes at have udvist, og eksistensen af en skade samt årsagsforbindelsen mellem denne adfærd og den påberåbte skade (jf. Domstolens domme af 7.5.1992, forenede sager C-258/90 og C-259/90, Pesquerias De Bermeo og Naviera Laida mod Kommissionen, Sml. I, s. 2901, præmis 42, og Rettens dom af 29.1.1998, sag T-113/96, Dubois et Fils mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 125, præmis 54).

39 Sagsøgeren har anført, at Rådet har gjort sig skyldig i ulovlig adfærd ved for det første at tilsidesætte en række bestemmelser i GATT 1994 og for det andet ved at tilsidesætte EF-traktatens artikel 234, stk. 1 (efter ændring nu artikel 307, stk. 1, EF).

40 Sagsøgeren har i denne forbindelse anført, at de mængder traditionelle AVS-bananer, der nævnes i bilaget til forordning nr. 404/93, anses for at repræsentere de højeste tal for udførslerne før 1991 til Fællesskabet fra de AVS-stater, der er traditionelle leverandører. Sagsøgeren har påpeget, at der i dette bilag nævnes en samlet mængde på 857 700 tons, mens der ifølge statistikkerne fra De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor (Eurostat) kun skulle have været 622 000 tons. Det fremgår af WTO's stående appelinstans' konstateringer i dens beretning af 9. september 1997 og af Instansen til Bilæggelse af Tvisters konstateringer i dennes afgørelse af 25. september 1997, at forskellen mellem disse to tal, nemlig 235 700 tons, er uforenelig med artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994. Den toldpræference, som Fællesskabet således giver de AVS-stater, der er traditionelle leverandører, skulle i henhold til mestbegunstigelsesklausulen i artikel I, stk. 1, i GATT 1994 have været udvidet til at omfatte hvert af de øvrige producentlande, som deltager i denne overenskomst, op til det sidstnævnte tal, hvilket ville have gjort det muligt for sagsøgeren at indføre sine

bananer til Tyskland fra Columbia og Costa Rica med toldfritagelse. I replikken har sagsøgeren dog anført, at Fællesskabet skulle have ladet hvert af disse to sidstnævnte lande være omfattet af præferencetoldordningen, ikke længere indtil 235 700 tons, men indtil de overskydende mængder, som Belize, Cameroun og Côte d'Ivoire ulovligt har haft fordele af. Under retsmødet har sagsøgeren fremført en tredje argumentation, hvorefter denne ordning skulle have omfattet bananer med oprindelse i hvert af de producentlande, der er deltager i GATT, ud over de 12 AVS-stater, der er traditionelle leverandører, indtil 857 700 tons. Sagsøgerens betragtninger vedrørende de mængder, der ligger ud over de største tal for disse staters udførsler før 1991, er derfor kun subsidiære.

Den angivelige tilsidesættelse af en række bestemmelser i GATT 1994

Parternes argumenter

41 Sagsøgeren har anført, at artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994 har direkte virkning i fællesskabsretsordenen.

42 Dels er disse bestemmelser klare, præcise og ubetingede.

43 Dels er der ifølge sagsøgeren væsentlige forskelle mellem WTO-overenskomsten med dens bilag og GATT 1947. Til forskel fra sidstnævnte udgør de en egentlig retsorden med eget domstolssystem. De nye WTO-retsregler kan ikke forhandles, men indeholder strenge forbud, som kun kan begrænses eller midlertidigt

ophæves ved WTO-retsakter og ikke ved ensidige foranstaltninger fra et medlemsland.

44 Endelig har de kontraherende parter i WTO-overenskomsten ikke udelukket dennes umiddelbare anvendelighed. De modstående ensidige erklæringer fra Fællesskabet og USA har ingen retsstiftende virkning i folkeretten.

45 Med hensyn til de eventuelle konsekvenser, der må drages af den nævnte dom i sagen Portugal mod Rådet (jf. præmis 16 ovenfor), har sagsøgeren som svar på det af Retten stillede spørgsmål erkendt, at Domstolen havde fastslået, at WTO-reglerne ikke havde »almindelig direkte virkning« i fællesskabretsordenen. I skrivelsen af 2. august 2000 (jf. præmis 18 ovenfor) og under retsmødet har sagsøgeren udtrykkeligt erklæret, at selskabet derfor frafaldt de to argumenter, som det havde fremført i denne forbindelse.

46 Under retsmødet har sagsøgeren gjort gældende, at Domstolen i denne dom havde udtalt, at det imidlertid tilkom Fællesskabets retsinstanser at efterprøve lovligheden af den pågældende fælleskabsretsakt i forhold til WTO's regler, når følgende tre kumulative betingelser var opfyldt: for det første, at WTO's organer har konstateret en overtrædelse af disse regler, for det andet, at Fællesskabet har forpligtet sig til at gennemføre de konsekutive henstillinger og kendelser fra Instansen til Bilæggelse af Tvister i overensstemmelse med artikel 21, stk. 3, i forståelsen vedrørende regler og procedurerne for tvistbilæggelse i bilag 2 til WTO-overenskomsten, for det tredje, at Fællesskabet ikke har truffet foranstaltninger til at efterkomme disse henstillinger og kendelser inden for den fastsatte frist. I det foreliggende tilfælde var disse tre betingelser ifølge sagsøgeren opfyldt den 1. januar 1999, den dato, fra hvilken forordning nr. 1637/98 skulle anvendes.

47 Rådet har anført, at WTO's regler, herunder artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994, ikke har direkte virkning i fællesskabsretten og følgelig ikke kan påberåbes for domstolene af borgerne.

48 Det bemærkes, at Domstolen har fastslået, at GATT 1947 ikke havde direkte virkning, og denne overenskomst blev virkeliggjort ved gensidigt fordelagtige aftaler og er karakteriseret ved stor smidighed i sine bestemmelser (Domstolens dom af 5.10.1994, sag C-280/93, Tyskland mod Rådet, Sml. I, s. 4973). Efter Rådets opfattelse gælder denne retspraksis også for WTO-overenskomsten og dens bilag, da disse retsakter har samme karakteristika.

49 Som svar på et spørgsmål stillet af Retten om de eventuelle konsekvenser, der skal drages af dommen i sagen Portugal mod Rådet, har Rådet hævdet, at denne dom bekræftede dets opfattelse. Ifølge Rådet følger det af denne dom, at WTO-overenskomstens bestemmelser og dens bilag ikke er et kriterium for vurderingen af den afledte fællesskabsrets lovlighed.

50 Kommissionen og Den Franske Republik har i det væsentlige tilsluttet sig Rådets argumentation.

Rettens bemærkninger

51 Det bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at WTO-overenskomsten og dens bilag efter deres karakter og opbygning principielt ikke hører til de regler, hvis overholdelse i fællesskabsinstitutionernes retsakter er genstand for efter-

prøvelse ved Domstolen (dommen i sagen Portugal mod Rådet, præmis 47, og dom af 14.12.2000, forenede sager C-300/98 og C-392/98, Dior, Sml. I, s. 4307, præmis 43). Disse retsakter skaber efter deres karakter ingen rettigheder for borgerne, som disse i medfør af fællesskabsretten kan påberåbe sig direkte for de nationale domstole (Dior-dommen, præmis 44).

52 I øvrigt bemærkes, at sagsøgeren udtrykkeligt har frafaldet de argumenter, som selskabet havde påberåbt sig til støtte for sin opfattelse om, at artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994 skulle have direkte virkning (jf. præmis 17, 18 og 45 ovenfor).

53 Under disse omstændigheder kan nærværende søgsmål ikke støttes på den angivelige tilsidesættelse af disse artikler.

54 Sagsøgerens argumentation, hvorefter det tilkommer Fællesskabets retsinstanser at prøve lovligheden af fællesskabsretsakter på grundlag af WTO's regler, når tre kumulative betingelser er opfyldt (jf. præmis 46 ovenfor), er blevet fremført for første gang under retsmødet.

55 Imidlertid bemærkes, at i henhold til procesreglementets artikel 48, stk. 2, må nye anbringender ikke fremsættes under sagens behandling, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, som er kommet frem under retsforhandlingerne.

56 I det foreliggende tilfælde er der ikke fremkommet nogen ny omstændighed under retsforhandlingerne, der kan berettige, at denne argumentation fremføres med forsinkelse. De tre pågældende betingelser var således efter sagsøgerens egen

opfattelse opfyldt på det tidspunkt, fra hvilket forordning nr. 1637/98 fandt anvendelse, nemlig den 1. januar 1999. Da forordningen blev udstedt den 20. juli 1998 og offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 28. juli 1998, kan det ikke tiltrædes, at den pågældende argumentation er baseret på en omstændighed, som er kommet frem under retsforhandlingerne.

57 Såfremt den nævnte argumentation skal forstås således, at den er baseret på præmis 49 i dommen i sagen Portugal mod Rådet, hvor Domstolen udtalte, at »kun såfremt Fællesskabet har ønsket at opfylde en særlig inden for rammerne af WTO påtaget forpligtelse, eller når den pågældende fællesskabsretsakt udtrykkeligt henviser til bestemte bestemmelser i WTO-aftalerne, tilkommer det Domstolen at prøve den pågældende fællesskabsretsakts lovlighed efter WTO-bestemmelserne«, må det fastslås, at disse to undtagelser er genstand for en fast retspraksis (jf. Domstolens dom af 22.6.1989, sag 70/87, Fediol mod Kommissionen, Sml. s. 1781, præmis 19-22, og af 7.5.1991, sag C-69/89, Nakajima mod Rådet, Sml. I, s. 2069, præmis 31, samt dommen i sagen Tyskland mod Rådet, præmis 111). Det fremgår imidlertid af retspraksis, at en dom, der alene har bekræftet en retstilstand, som en sagsøger i princippet måtte være bekendt med på tidspunktet for sagens anlæg, ikke kan anses for en ny omstændighed, der kan begrunde, at et nyt anbringende fremsættes (Domstolens dom af 1.4.1982, sag 11/81, Dürbeck mod Kommissionen, Sml. s. 1251, præmis 17, og Rettens dom af 27.2.1997, sag T-106/95, FFSA m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 229, præmis 57). Sagsøgeren kan derfor ikke med rette henvise til dommen i sagen Portugal mod Rådet som en ny retlig eller faktisk omstændighed som omhandlet i procesreglementets artikel 48, stk. 2. Skønt den sidstnævnte dom ganske vist vedrører GATT 1994, mens den førnævnte faste retspraksis vedrører GATT 1947, står det dog fast, at da spørgsmålet, om GATT 1994 eventuelt har direkte virkning, var meget omdiskuteret på det pågældende tidspunkt, kunne sagsøgeren have sikret sig mod ikke at få medhold i, at der er en sådan virkning, ved at påberåbe sig den pågældende argumentation i stævningen.

58 Det følger af det foregående, at denne argumentation må afvises.

Den angivelige tilsidesættelse af traktatens artikel 234, stk. 1

Parternes argumenter

59 Sagsøgeren har anført, at traktatens artikel 234, stk. 1, fastslår, at internationale konventioner, der er indgået før EF-traktatens ikrafttrædelsesdato, har forrang for bestemmelser i fællesskabsretten, der er uforenelige med disse. Dette princip giver ifølge sagsøgeren grundlag for at udelukke anvendelse af bestemmelser i forordning nr. 404/93, der er i strid med artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994. Såfremt fællesskabsinstitutionerne alligevel anvender disse bestemmelser, er de forpligtet til at erstatte det tab, som private lider som følge heraf.

60 Ifølge sagsøgeren er betingelserne for at anvende traktatens artikel 234, stk. 1, opfyldt i dette tilfælde.

61 For det første er artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994 bestemmelser, der bestod før EF-traktaten. GATT 1994 gengiver nemlig blot de materielle bestemmelser i GATT 1947, som Columbia og Costa Rica var deltagere i. De ændringer, der er sket inden for rammerne af WTO, vedrørte kun GATT's »mekanisme«, der var blevet forældet. I øvrigt har deltagerne i GATT 1994 aldrig besluttet at bringe GATT 1947 til ophør med virkning fra den 31. december 1995, men har kun indført overgangsbestemmelser om den midlertidige anvendelse af procedurereglerne i den sidstnævnte overenskomst.

62 For det andet har sagsøgeren anført, at de forpligtelser, der følger af GATT 1947, er blevet overført til Fællesskabet på grund af dettes kompetence på området for den fælles handelspolitik.

63 På Rettens opfordring som led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse (jf. præmis 18 ovenfor), til under retsmødet klart at redegøre for den argumentation, som sagsøgeren udleder af traktatens artikel 234, stk. 1, har sagsøgeren gjort gældende, at Rådet havde tilsidesat den regel om grænsen mellem Fællesskabets kompetence på den ene side og medlemsstaternes kompetence på den anden side, som denne bestemmelse indeholder, da det udstedte bestemmelserne i afsnit IV i forordning nr. 404/93. Sagsøgeren har navnlig hævdet, at denne forordnings artikel 18, stk. 1, var i strid med bestemmelserne i GATT 1947, som har været gældende for Forbundsrepublikken Tyskland fra 1952.

64 Det er Rådets opfattelse, at traktatens artikel 234, stk. 1, ikke kan give artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994 forrang for bestemmelserne i forordning nr. 404/93.

65 Det har anført, at ifølge fast retspraksis har traktatens artikel 234, stk. 1, alene til formål i overensstemmelse med folkerettens principper at fastslå, at anvendelsen af EF-traktaten ikke berører den pågældende medlemsstats forpligtelse til at respektere tredjestaters rettigheder, som følger af ældre konventioner, og til at overholde sine tilsvarende forpligtelser (Domstolens dom af 14.10.1980, sag 812/79, Burgoa, Sml. s. 2787, præmis 8, og af 10.3.1998, forenede sager C-364/95 og C-365/95, T. Port, Sml. I, s. 1023, præmis 60). Denne bestemmelse omhandler altså det tilfælde, at der består en konflikt mellem på den ene side en forpligtelse, der følger for en medlemsstat af en ældre konvention, og på den anden side den forpligtelse, som påhviler dem til at anvende fællesskabslovgivningen. En sådan konflikt foreligger imidlertid ikke her.

66 For det første var GATT 1947 ifølge Rådet ikke længere i kraft på tidspunktet for de pågældende indførsler, og de forpligtelser, der følger af GATT 1994, er blevet indgået efter traktatens ikrafttræden. Rådet har henvist til, at GATT 1994, som det bekræftes af WTO-overenskomstens artikel II, stk. 4, skaber nye, juridisk selvstændige forpligtelser. Det har forklaret, at det blev aftalt at ophæve GATT

1947 og erstatte det med en ny overenskomst, GATT 1994, for at undgå, at de kontraherende parter i GATT 1947, som ikke ønskede at tiltræde WTO-overenskomsten og dens bilag, alligevel kunne drage fordel deraf ved at påberåbe sig mestbegunstigelses-klausulen i GATT 1947.

67 For det andet har Rådet anført, at GATT 1994 ikke skaber forpligtelser for medlemsstaterne, men kun for Fællesskabet, da det alene er dette, der i henhold til EF-traktatens artikel 113 (efter ændring nu artikel 133 EF) var kompetent til at indgå denne overenskomst. Rådet har tilføjet, at Fællesskabet har haft enekompetence på området for GATT 1947 siden den 1. juli 1968, da den fælles toldtarif trådte i kraft, således at de eventuelle forpligtelser over for Columbia og Costa Rica fra denne dato udelukkende påhvilede Fællesskabet.

68 Endelig er Rådet af den opfattelse, at traktatens artikel 234, stk. 1, ikke kan give grundlag for, at WTO's regler bliver umiddelbart anvendelige.

69 Kommissionen har gjort gældende, at traktatens artikel 234 ikke fastslår, at folkeretlige forpligtelser har forrang for fællesskabsretten, men snarere det modsatte. Den har anført, at denne bestemmelses stk. 2 bestemmer, at de pågældende medlemsstater skal bringe alle egnede midler i anvendelse for at fjerne de konstaterede uoverensstemmelser, hvilket kan omfatte opsigelse af den pågældende folkeretlige forpligtelse.

70 Ifølge Kommissionen kan der heller ikke af denne artikel udledes nogen som helst generel norm for afgørelse af konflikter mellem folkeretten og fællesskabsretten. Denne bestemmelses stk. 1 kan derfor ifølge Kommissionen ikke give grundlag for under en erstatningssag at fastslå, at Fællesskabet har overtrådt de gældende højere retsregler i WTO-overenskomsten og dens bilag, der har til formål at beskytte private.

71 Kommissionen har tilføjet, at betingelserne for at anvende traktatens artikel 234, stk. 1, under alle omstændigheder ikke er opfyldt i dette tilfælde.

72 Den Franske Republik har anført, at traktatens artikel 234 ikke kan finde anvendelse i dette tilfælde, og har særligt fremhævet, at GATT 1947 ikke var i kraft på tidspunktet for de pågældende indførsler.

Rettens bemærkninger

73 Indledningsvis bemærkes, at det, som Rådet og Kommissionen med rette har anført under retsmødet, ikke fremgår klart på baggrund af sagsøgerens argumenter, om selskabet påberåber sig en angivelig tilsidesættelse af traktatens artikel 234, stk. 1, som direkte og selvstændigt grundlag for sit søgsmål, eller om det blot påberåber sig denne bestemmelse for at søge at fastslå, at private har ret til at påberåbe sig en tilsidesættelse af bestemmelserne i GATT 1994 for domstolene.

74 Uanset hvilken hypotese der antages, kan sagsøgeren ikke med rette påberåbe sig traktatens artikel 234, stk. 1, da betingelserne for at anvende denne bestemmelse ikke er opfyldt i dette tilfælde.

75 Ifølge denne bestemmelse i den version, der var gældende på datoen for sagens anlæg, berøres »de rettigheder og forpligtelser, der følger af konventioner, som før denne traktats ikrafttræden er indgået mellem på den ene side en eller flere medlemsstater og på den anden side et eller flere tredjelande, [...] ikke af bestemmelserne i denne traktat«.

76 Ifølge fast retspraksis (jf. bl.a. T. Port-dommen, præmis 60) har traktatens artikel 234, stk. 1, til formål i overensstemmelse med folkerettens principper at fastslå, at anvendelsen af traktaten ikke berører den pågældende medlemsstats forpligtelse til at respektere tredjelandes rettigheder, som følger af en ældre konvention, og til at overholde sine tilsvarende forpligtelser. Ved afgørelsen af, om en fællesskabsregel skal vige for en ældre international konvention, må det derfor undersøges, om konventionen pålægger den pågældende medlemsstat forpligtelser, som de tredjelande, der har indgået konventionen, stadig kan kræve opfyldt.

77 Hvis en fællesskabsbestemmelse derfor skal vige for en international konvention, er det på den dobbelte betingelse, at der er tale om en konvention, der er indgået, før EF-traktaten trådte i kraft, og at den tillægger det pågældende tredjeland rettigheder, som det kan kræve overholdt af den pågældende medlemsstat (T. Port-dommen, præmis 61).

78 For det første fremgår det imidlertid af sagen, at de indførsler af bananer, som er genstand for nærværende sag, fandt sted i 1995 og 1998, altså på et tidspunkt, da GATT 1994 stadig var i kraft. Da denne overenskomst var blevet indgået efter traktatens ikrafttræden, er den første af de ovennævnte betingelser ikke opfyldt.

79 Det bemærkes, at sagsøgeren i sine skriftlige indlæg ikke bestrider, at den overenskomst, der var gældende på tidspunktet for de omtvistede indførsler, var GATT 1994. I de rapporter og afgørelser fra WTO's forskellige organer, som sagsøgeren har henvist til under sagen, udtaler disse sig i øvrigt om den pågældende fællesskabslovgivnings forenelighed med artikel I, stk. 1, og artikel XIII i GATT 1994. Sagsøgerens argumentation er imidlertid ensbetydende med at hævde, at GATT 1994 ikke kan anses for en overenskomst, der er senere end EF-

traktaten, fordi den gentager de materielle bestemmelser i GATT 1947, som er tidligere end indgåelsen af den nævnte traktat. Dette argument kan ikke tiltrædes.

80 WTO-overenskomstens artikel II, stk. 4, bestemmer nemlig udtrykkeligt, at »den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel 1994, som den fremgår af bilag I A, [...] er juridisk adskilt fra den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel af 30. oktober 1947, [...] som senere rettet og ændret [...]«.

81 Desuden bemærkes, som generaladvokat Elmer har anført i sit forslag til afgørelse i T. Port-sagen (Sml. I, s. 1026, punkt 16), at »i forholdet mellem stater, der er medlemmer af WTO og dermed af GATT 1994, følger det [...] af artikel 59, stk. 1, litra a), i Wienerkonventionen af 23. maj 1969 om traktatretten, at GATT 1994 er trådt i stedet for GATT 1947 med virkning fra den 1. januar 1995, hvor GATT 1994 trådte i kraft«.

82 For det andet påhviler de forpligtelser, der følger af GATT 1994, ikke medlemsstaterne, men Fællesskabet. Dette var nemlig enekompetent i henhold til traktatens artikel 113 til at indgå denne overenskomst (Domstolens udtalelse 1/94 af 15.11.1994, Sml. I, s. 5267, præmis 34). I det nævnte forslag til afgørelse (punkt 16) fremhævede generaladvokat Elmer således, at »krav i henhold til GATT 1994 kan [...] kun rettes mod Fællesskabet og ikke mod de enkelte medlemsstater«.

83 For det tilfælde, at sagsøgeren direkte begrunder søgsmålet med den angivelige tilsidesættelse af traktatens artikel 234, stk. 1, må det i øvrigt fastslås, at denne bestemmelse ikke har til formål at tillægge borgerne rettigheder. I dom af 4. juli 2000 i sagen Bergaderm og Goupil mod Kommissionen (sag C-352/98 P, Sml. I, s. 5291, præmis 41 og 42) har Domstolen imidlertid fastslået, at en ret til erstatning bl.a. forudsætter, at den tilsidesatte retsregel har et sådant formål.

84 Af samme grund må den argumentation, som sagsøgeren første gang har fremført under retsmødet (jf. præmis 63 ovenfor) ved at gøre gældende, at Rådet har tilsidesat en regel i traktatens artikel 234, stk. 1, om afgrænsningen mellem henholdsvis Fællesskabets og medlemsstaternes kompetencer, forkastes, uanset spørgsmålet, om den kan admitteres (jf. præmis 55 ovenfor).

85 Endelig bemærkes, at såfremt henvisningen til traktatens artikel 234, stk. 1, skal forstås således, at sagsøgeren er af den opfattelse, at denne bestemmelse giver borgerne mulighed for at påberåbe sig en tilsidesættelse af bestemmelserne i GATT 1994 under en retssag, må det nødvendigvis fastslås, at en sådan argumentation er fuldstændig uforenelig med sagsøgerens udtrykkelige erkendelse af, at disse bestemmelser ikke har direkte virkning i Fællesskabets retsorden, og at den ikke har støtte i retspraksis, hvorefter WTO-overenskomsten og dens bilag principielt ikke hører til de regler, hvis overholdelse i fællesskabsinstitutionernes retsakter er genstand for efterprøvelse ved Domstolen (jf. præmis 51 ovenfor).

86 Det følger af det foregående i sin helhed, at betingelsen om, at den pågældende fællesskabsinstitutions angivelige adfærd skal være retsstridig, ikke er opfyldt i dette tilfælde. Følgelig må sagsøgte frifindes i det hele, uden at det er nødvendigt at undersøge betingelserne om, at der skal foreligge et reelt tab, og om årsagsforbindelse.

Sagens omkostninger

87 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har tabt sagen og bør derfor pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Rådets påstand herom.

88 I henhold til samme reglements artikel 87, stk. 4, bærer medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger. Derfor skal Kommissionen og Den Franske Republik bære deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Femte Afdeling)

1) **Rådet for Den Europæiske Union frifindes.**

2) **Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

3) **Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber og Den Franske Republik bærer deres egne omkostninger.**

Lindh García-Valdecasas Cooke

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. juli 2001.

H. Jung P. Lindh

Justitssekretær Præsident